List 47. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 23. novembra 1894.

Politiški oddelek.

Še jedenkrat shod zaupnih mož.

Nekaterim nikakor ne gre v glavo, zakaj da se baš sedaj sklicuje shod zaupnih mož, in vse moči napenjajo, da bi ga preprečili. Po mnenju teh ljudij je tako sedaj le prehajalna doba in menda zaradi tega tacega shoda ni potreba. Tudi se govori, da imamo že dovolj programov. Poslednje je deloma resnično. V narodnih vrstah pač ni treba imeti dvombe o narodnem programu, toda programa baš za sedanji položaj pa vendar le nimamo.

Sedanji položaj se da nekoliko primerjati položaju 1867. leta, ko se je sklepal dualizem. Da so tedaj narodni zastopniki pravo zadeli, pa bi danes ne bilo dualizma, o katerem so se imeli priliko avstrijski Slovani prepričati, da nam ni v korist. Ravno tako se sedaj lahko sklene kaka volilna reforma, katera bode se pozne rodove hudo tlačila. Poslanci jo v tacem položaji kaj lahko zagazijo, kajti pritiska se na nje od vseh stranij. Zatorej je pa potrebno, da jim zaupniki naroda dajo nekak navod. Take zaupne shode sklicujejo povsod ob tacih časih in pravi narodni zastopniki jih morajo sami želeti, da spoznajo pravo voljo naroda.

Zaradi tega pa tukaj sklepi nobenega prejšnjega shoda ne morejo tega nadomestiti, ker so se sklenili pri drugačnih razmerah. Shod slovenskih poslancev v Ljubljani dne 2. oktobra 1890. se je vršil pod vplivom dunajskih punktacij in so nekateri njegovi sklepi po tedanjem položaji prikrojeni. Vsak politično zaveden človek pa ve, da je sedaj položaj vse drugačen. „Katoliški shod“ je pa v narodnem oziru bil že tako nekoliko pomanjkljiv, kar je nekoč „Slovenec“ priznal, pa to opravičujoč, ker shod je bil v prvi vrsti katolišk, v nasprotji k nekdanjim taborom, ki so bili v prvi vrsti narodni. V današnjem času je pa nam potrebno tudi popolnoma jasnega narodnega programa. Potrebno je pa zlasti, da se sporazumimo v nekaterih podrobnostih, kajti Nemci se morajo nam smejati, ako v nekaterih vprašanjih vsak na drugo stran vleče in marsikdaj ta ali oni tej ali oni stvari le zaradi tega nasprotuje, ker prihaja od nasprotne stranke. S takim postopanjem se deluje le za nemštvo v deželi in naši potomci bodo še ostro obsojali tako postopanje.

Volilna reforma je na dnevnem redu. Sedaj ne gre za to, kakšno vlogo bi rad ta ali oni poslanec igral, temveč gre se zato, če hočemo dopustiti, da se volilni red zopet tako spremeni, da bodemo avstrijski Slovani obsojeni v manjšino ali pa jim hočemo pripomoči do veljave. Odločitev imajo popolnoma v rokah poslanci v Hohenwartovem klubu. Od njih glasov je odvisen obstanek koalicije. Če slovenski poslanci izstopijo iz koalicije, pa je vsaka volilna reforma v škodo Slovanom nemogoča. Sedanja koalicija se razdere in povrniti se mora zopet grof Taaffe s svojim volilnim načrtom, kateri bi brez dvombe Slovanom pripomogel do večine, če tudi bi prišli v zbor poslanci bolj demokratičnega mišljenja. Vso odgovornost za slabo volilno reformo bode pa padala na slovenske poslance v Hohenwartovem klubu, ako se udajo levičarjem, in po pravici se bojimo, da se bodo udali. Nanje močno vplivajo češki veleposestniki, kateri so pa po svojih gospodarskih koristih najtesneje zvezani z nemškimi liberalci. V takem času je neobhodno, da se poslancem da kako navodilo. Treba je jasnosti. Najškodljivejše je tisto omahovanje in cincanje, na jedni strani obsojanje koalicije, na drugi strani pa njeno zagovarjanje zaradi nekaterih oseb. V tacih vprašanjih je treba presojati le stvar samo brez ozira na osebe, kajti tudi najboljši ljudje se včasih motijo.

Poleg volilne reforme pa pridejo v državnem zboru mnoge druge važne stvari na vrsto, ki se tičejo narodnega gospodarstva in tudi o teh je treba, da se posvetuje. Res narodnogospodarskih programov se ne manjka ali vendar je v tem mnogo nejasnega, in tudi slovenske razmere niso take kakor drugod in torej je treba o tacih stvareh posvetovanja mož iz vseh slovenskih pokrajin, da povedo svoje mnenje, le tako je mogoče, da se sestavi nekak stalen program za delovanje v tem oziru.

Priznamo pa radi, da posebno daleč segajočega programa v nobenem oziru ne bode mogoče sklepati, kajti stvari se prehitro preminjajo; ali vsaj za tiste zadeve, o katerih je pričakovati, da kmalu pridejo na dnevni red, je potrebno kacega razgovora.

Sicer je pa sedanji shod vse kaj druzega nego shod poslancev, kajti postavljen bode vse na širšo podlago, pokazati bode imel mnenje narodovo v raznih zadevah, da bodo poslanci potem vedeli, kakšne politike se imajo držati. Zato je pa obžalovati, da se nekateri poslanci nečejo udeležiti tega shoda. Vriva se nam misel, kakor bi se ga nekoliko bali. So nekateri mej njimi, katerim je koalicija več nego narodne koristi, kar kaže to, da ostajajo v njej, da si nimajo do danes najmanjše stvari pokazati, da bi jo bili dosegli v znamenji koalicije. Čutijo namreč, da bi bilo težko opravičevati svoje postopanje pred zaupniki, kateri bi se najbrž ne dali zbegati s kakim strašenjem s socijalno demokracijo. Morali bi na dan z uzroki, zaradi katerih se drže liberalcev, in tega se pa menda boje, zato pa iščejo uzrokov, da ne pridejo na shod.

Da bi shod zaupnih mož bil odveč, je že zaradi tega smešno trditi, ker je nedavno bil tudi podoben shod na Koroškem in vendar ni nobeden temu ugovarjal. Če je dobro, da so se sešli zaupniki koroških Slovencev, zakaj pa bi ne bilo dobro, da se snidejo v Ljubljani zaupni možje iz vse Slovenije.

Nekaj pa nas veseli. Sobotni „Slovenec“ je pisoč proti shodu, posegal nazaj na shod slovenskih poslancev v Ljubljani dne 2. oktobra 1890. leta in nekako priznal sklepe tega shoda. Mi smo v bistvenem vedno zagovarjali te shode. Naravnost smo pisali, da se s sklepi katoliškega shoda le zaradi tega ne strinjamo, ker je zatajil nekatere sklepe tega shoda poslancev, kakor na pr. slovensko vseučilišče, katerega bi po našem mnenji ne smel zatajiti noben shod, ki se vsoja v narodnem oziru dajati kak program Slovencem. Nobeno nemško katoliško vseučilišče slovenskega zameniti ne more. S tem, da je glasilo naše konservativne stranke poseglo po tedanjem shodu, je dokazano, da smo prav imeli, kar smo tedaj pisali. Mi le želimo, da sklepi omenjenega shoda v obče ostanejo vedno program vseh Slovencev, seveda kolikor je to pri premenjenih razmerah mogoče. Shoda zaupnih mož pa ta shod ne more nadomeščati, ker se ni vršil o času koalicije in torej njega sklepi o tej stvari ne dajo nobenega navodila. Volilna reforma tudi tedaj ni bila tako v teku, da bi se bilo razgovarjalo o njej. Shod zaupnih mož pa nima namena razdirati tega, kar je shod poslancev v Ljubljani storil, temveč le dalje zidati in popolnjevati. Zato mu pa mi želimo najboljšega vspeha, pa tudi da bi zbližal vse prave slovenske domoljube in pojasnil zamotani politični položaj.

Politični pregled.

Celjska gimnazija. — Koalicija se je že toliko ponašala, da bo dosegla slovensko gimnazijo v Celji, a kakor se vidi iz vsega ne bode ničesa. Nemški liberalci, prijatelji naših slovenskih koalirancev, tega nikakor ne dovolijo. Zato je pa vlada naročila celjskemu okrajnemu glavarju, da bi kak drug kraj poiskal za celjsko gimnazijo, in res je te dni okrajni glavar zaradi tega že bil v Žalci in Šent Jurji, kjer pa ni dosti opravil, da si je delal najlepše obljube. Ljudje so prepričani, da bi gimnazija vspevala le v Celji in ne odstopijo od te zahteve. V Šnt. Jurji je bil okrajni glavar s svojim prizadevanjem nabral nekoliko podpisov za osnovo slovenske gimnazije, ki so se pa zopet preklicali. Sedaj se obrača baje pozornost še na Mozirje, Sevnico in Brežice. Lepo bi bilo, če se naposled za slovenske gimnazijo oglase Brežice, ki so pri nemških liberalcih na glasu kot znamenita nemška postojanka. Seveda z gimnazijo v Brežicah, ki se tako v nepripravnem kraji, bi ne bilo nič pomagano. Radovedni smo, kaj store naši konservativni poslanci, če se odloči da se slov. gimnazija v Celji ne osnuje. Govori se, da izstopijo iz koalicije, kar pa na brž ne store, ko bi jih iz nje tudi s korobačem podili, kakor je že storila „Neue Freie Presse“. Gospodje bodo že našli kak izgovor.

Državni zbor je sklenil, da bode po okrajšanem potu obravnaval o premembi civilnopravnega postopanja. Po navadnem parlamentarnem potu bi ne bilo mogoče rešiti dotičnih precej obširnih zakonov, če tudi se občno pripoznava potreba njih premembe. Posebno je važen nov eksekutivni red, kjer se bode jako oziralo na tega, komur se ima kaj prodati. Ne bodo se dopuščale dražbe, kjer se že naprej ve, da bi se jedva stroški ne izplačali. Pri civilnih pravdah se bodo precej premenile instance. Prenehala bode prednost veleposestnikov, kateri so se dosedaj morali tožiti le pri deželnih sodiščih. Manjše pravde se bodo reševale pri okrajnih sodiščih, če bode pa šlo za večje zneske po deželnih ali okrožnih sodiščih. Strinjati se pa ne moremo s tem, da se v mnogih slučajih zahteva odvetnika, posebno, če sta dva odvetnika v dotičnem kraji. Zastopanje po odvetniku pravosodje navadno le podraži. Vidi se, da imajo nekateri gospodje nekaj preveliko skrb za odvetnike. Sploh so pa dotične predloge ukrojene po dotičnih nemških uredbah, kakor je že v Avstriji navada. Nadalje je državni zbor imel dolgo posvetovanja o zakonu o razprodajah. Ž njim se hoče preprečiti sleparija, da kak trgovec s kako pretvezo naznani razprodajo in ljudje dero k njemu, misleč da bodo dobro in po ceni kupili, v resnici se pa opeharijo. V bodoče bode treba oblastvenega dovoljenja za razprodajo.

Tržaška odvetniška zbornica se tudi ni mogla izdržati, da ne bi ugovarjala izvedenju narodne jednakopravnosti. V soboto je imela izredni občni zbor, katerega se je udeležilo 78 odvetnikov, mej njimi 20 iz Istre. Razen 7 Slovanov so vsi udeleženci bili Italijani. Zbornica je sklenila resolucijo, v kateri ugovarja, da se poslednji čas z raznimi naredbami in ukazi dela sistematična opozicija italijanščini ker je v nevarnosti italijansko poslovanje v uradih. V odločnem in temeljitem govoru je odvetnik Vitežić s Krka pobijal resolucijo. Italijanski odvetniki so močno kričali mej njegovim govorom. Tržaški odvetnik Concolo je ugovarjal Vitežiću, toda ni mogel pobiti njegovih argumentov, kajti krivica se zagovarjati ne da. Italijanske odvetnike je posebno to razburilo, da so trije zaradi javnega nasilstva obsojeni slovanski kmetje nedavno po svojem zastopniku vrnili italijansko zatožbo in zahtevali slovansko in jo dobili. Italijani trdijo, da dotični kmetje znajo italijanski. Ta strašen dogodek je pa razburil živce Italijanom. Zbornica je seveda z veliko večino izrekla za omenjeno resolucijo. Italijanski odvetniki pa tukaj čutijo, da jim gre nekoliko tudi za zaslužek. Slovanščine ne znajo, s samo italijanščino bi pa več ne mogli poslovati, ako se razširi slovansko uradovanje. Resolucija pojde na pravosodno ministerstvo na Dunaj.

Zmaga čeških radikalcev. — Češka radikalna stranka vendar le postaje Mladočehom nevarna. V kmetskih občinah

je v kolinskem volilnem okraji zmagal nehaniški župan Rašin, oče znanega v pravdi proti Omladini obsojenega dr. Rašina. Dosedaj je ta okraj zastopal Mladočeh Doležal. Pri sedanji dopolnilni volitvi je pa dobil Rašin 242, mladočeški kandidat deželni poslanec Horak 94 in staročeški kandidat Baček 72 glasov. Ta zmaga je Mladočehe kaj neprijetno dirnola, ker je jasno pokazala, da pri narodu zgubljajo zaupanje, ker kažejo semtertja premalo odločnosti. Dr. Gregr je narod vedno prizivljal s skrajnim korakom, ali sam je pa večkrat pokazal svojo bojazljivost, zaradi tega pa ljudje posegajo po druzih možeh. Rašinova zmaga je le naravna posledica mladočeške politike. S svojimi agitacijami so razburili narod in sedaj ne more razumeti, kako da še ni dosegel svojega državnega prava. Dolži zatorej mladočeške poslance, da ne store svoje dolžnosti. Sedaj pa nastane vprašanje, bodo li Rašino vsprejeli v mladočeški klub. Če bode vanj vstopil, sloge v njem gotovo ne bode pospeševal.

Dolenjeavstrijski katoliški shod. — Minoli teden je bil na Dunaji obilno ohiskan katoliški shod, katerega so priredjli krščanski socijalisti. Ta shod je jasno pokazal, kako so se razmere premenile zadnja leta na Dunaji. Pred dobrimi desetimi leti, bi tak shod ne bil mogoč. Shod se je poleg verskih stvarij bavil tudi z narodno gospodarskimi in socijalnimi vprašanji. Posebno knez Liechtenstein je v lepem govoru razvijal krščanskosocijalni program. Mnogo lepega in resničnega je povedal, kar je le želeti, da se uresniči. Kar je pa izrekel o zasebni lastnini, temu pa ne moremo baš pritrjevati glede na slovanske razmere. Če knez misli, da je skupna lastnina protinaravna, se pač daleč moti in le kaže, da se s socijalnimi razmerami raznih narodov ni toliko pečal, kakor bi se moral kdo, ki je prevzel nalogo reformovati družbo. Ko bi tudi država res ne mogla v tem oziru imeti skupne lastnine, a občine, ali pa večje družine je pa imajo lahko. Take uredbe so stoletja in stoletja imeli razni slovanski rodovi in še le vpliv novodobnega liberalizma je jel razjedati na njih. Kar se je pa moglo stoletja in stoletja ohraniti, pač ne more biti protinaravno. Seveda drugo vprašanje je, če za sedanje razmere in pa za razne kraje taka uredba ugaja. S tem bi bilo pač potrebno, da se pečajo krščanski socijalogi. Tudi kar je knez govoril o nepremični lastnini delavcev, ni povsem ugodno. Že „Amerikanski Slovenec“ se je z vso odločnostjo izrekel proti taki lastnini, ker je potem delavec preveč navezan na jeden kraj in tovarnar pri raznih prilikah ložje pritiska nanj. — Shod je bil v ostalem jako slovesen. Udeležilo se ga je veliko duhovščine, parlamentarcev in druzih učenih mož. Mej drugimi je bil tudi papežev nuncij Agliardi. Vladala je na njem lepa sloga mej konservativci in krščanskimi socijalisti, da si so v parlamentarnem življenji tako nasprotni. Konservativni listi so celo dolgo delali proti temu shodu in trdili, da ta katoliški shod nima smisla, ker se bode vršil brez pokroviteljstva škofov. Naposled so pa krščanski socijalisti vzlic težavam, ki so se stavile, dobili odobrenje od škofijstva in iz Rima, tako, da tudi od konservativne strani niso mogli nič oporekati. Prišel je na shod celo grof Sylva Tarouka, predsednik komisiji za prihodnji občni avstrijski shod, ki je opustil iz strahu pred krščanskim socijalisti sklicanje občnega avstrijskega shoda. V vsakem oziru je bil shod sijajen in ob priliki, še kaj spregovorimo o sklepih njegovih.

Katoliški shod v Stolnem Belemgradu. — Z veseljem moramo danes omeniti, da se ogerski katoliški shodi začenjajo gibati. V Stolnem Belemgradu imeli so jako obilno obiskan shod, na katerem so mej drugim sklenili prošnji do vladarja, da naj ne potrdi civilnega zakona. Govorilo se je pa na tem shodu o zjedinjenji vseh ogerskih katolikov brez ozira narodnosti, ker je mogoče, če se katoliki potegujejo za narodno jednakopravnost Slovanov in Rumunov. Madjarske liberalce je ta shod močno vznemiril. Zaradi njega se je interpelovalo v zbornici in je ministerski predsednik obetal uprizoritev neke agitacije proti katolikom in da bode porabil ves svoj vpliv, da se potrdijo cerkvenopolitične predloge. Najhuje pa liberalce peče, da je shod pozdravil tudi nadvojvoda Josip. Govori se, da proti temu hočejo ugovarjati pri vladarju, kjer seveda ne bi ničesa opravili. S takim ugovarjanjem bi si sedanja vlada pač le sebi omajala stališče, kajti zaupanje je na višjih mestih močno že zaradi tega zgubila, ker pod njo tako cvete košutovstvo.

Ogerska. — V ogerski zbornici poslancev je sedaj proračunska razprava. Seveda te priložnosti ne puste skrajni levičarji, da ne bi izražali raznih državnopravnih želja, posebno se odlikuje v tem oziru Ugronova frakcija. Ponovila se je zahtevo, da se cesarska kabinetna pisarna razdeli v avstrijsko in ogersko. Pri konzulatih se dovolj ne izrazuje državnopravni položaj Ogerske. Govori se o ogerski državni polovici, kar pa ni prav, ker Ogerska je celo država zase. Proti dispozicijskemu zakladu sami na sebi niso ugovarjali, ali Ugron je želel, da bi se porabljal v zatiranje nemadjarskih narodnih, ali kakor se je on izrazil proti narodnostnim agitacijam — Grof Szapary snuja posebno stranko, katera bi imela posebno braniti poljedelske koristi. K novi stranki pristopijo tisti, ki so zaradi cerkvene politike izstopili iz vladne stranke. Glavni smoter bi pa te stranke bil z vsemi silami delati, da vržejo Wekerleja.

Košutovi škandali. — Potovanje Franca Košuta je napravilo že sitnosti vladi. V Debrečinu so Košutovci ob prihodu „velikega madjarskega domoljuba“ priredili protidinastične demonstracije. Zabranili so igranje cesarske himne in igrala se je neka protiavstrijska himna. Zaradi teh škandaloznih dogodkov je interpeloval v zbornici poslancev Bussbach vlado, če misli tacim škandalom narediti konec in ustaviti agitacije moža, ki ni niti ogerski državljan.

Italija. — Milanski poslanec Luigi Rossi je v nekem svojem govoru skušal pred kratkim dokazati, da je vsega narodno-gospodarskega propada Italije kriva centralizacija države in je razvil mnenje, da se bo Italija morala vrniti k prejšnji razdelitvi po okrajih. Razni listi so seveda zagnali na to velik hrup češ, da se deluje na ta način proti zjedinjeni Italiji in na zopetno razdružitev, ter da bi bilo to v pogubo velikemu kraljestvu, drugi pa zopet, vneti za blagor domovine, ne obsojajo kar naravnost Rossijeve trditve. Resnično je, da je centralizacija in nesrečna zjedinjenost Italije tirala to v propad, v katerem se nahaja zdaj. Luksurijozna uprava države se ne oponese povsodi, zato je treba sredstev, katerih Italija in ž njo njeni prebivalci ne morejo nuditi. Italija ni zmožna zadoščati zahtevam trozveze in če to skuša vendar le storiti, se pravi to silo delati, vsaka sila pa le en čas trpi in tako je morala priti v Italiji kriza. Veliko se je ugibalo že o rešenji te narodno-gospodarske krize; tudi Rossi je zdaj svoj nasvet stavil, ki ni brez pomena.

Rusija. — Truplo carjevo ležalo je na mrtvaškem odru v Peterburgu v katedralki sv. Petra in Pavla tri dni. Vstop je bil vsakemu dovoljen. Občinstva se je trlo na tisoče noč in dan v cerkvi. Vsak je poljubil carja na prsi. Videti je bilo na objokanih obrazih, kako je ruski narod ljubil svojega vladarja. Dne 19. novembra t. l. so slovesno pokopali carja v carski rakvi v katedralki sv. Petra in Pavla v Peterburgu. Pogreb je jasno pokazal, kako je ljubil ruski narod predobrega carja. V Peterburgu so na dan pogreba pogostili 50.000 ubožcev, po drugih večjih mestih tudi po več tisoč. Pogrebu so prisustvovali vsi ruski višji dostojanstveniki in zastopniki tujih držav in to vseh evropskih. Našega cesarja je zastopal brat njegov nadvojvoda Karol Ludovik. Peterburg je bil ves v črno ogrnjen ta dan, istotako druga ruska mesta. Tudi iz Francoske se poroča, da so v dan carjevega pogreba vihrale v Parizu in drugod črne zastave raz hiš in da so bili

*

razni javni lokali zaprti. — Na krsto carjevo se je položilo 350 vencev, mej temi jih je bilo več iz zlata in srebra. — Prekrasen je bil venec, katerega je dal položiti na carjevo krsto naš presvitli cesar. Trideset dvornih vrtnarskih pomočnikov, pod vodstvom dvornega vrtnarskega ravnatelja so ga delali neprenehoma dva dni. V venec so se vpletle najlepše cvetlice. — Poroka carja Nikolaja II. s svojo nevesto Alico hesensko, ki je pri pristopu v pravoslavno cerkev dobila ime Marija Feodorovna, vršila se je danes prav na tihem brez vsakih slavnostij.

Azija. — Položaj Kitajcev v vojski napram Japoncem se ni nič zboljšal. Sicer se vest, da so Japonci vzeli veliko luko z arzenali Port Artur, ne potrjuje v celem obsegu, gotovo pa je, da isto oblegajo. Da ni nastopila zima, ki močno ovira Japonce, ki niso to-li vajeni mraza, bi bil gotovo že pal Pot Artur najglavneje kitajsko vojno pomorsko mesto V vsem se pa mora naglašati, da so Kitajci popolnoma poraženi že dosedaj. Japonci menda že sekajo proti središču Kitaja proti Pekingu, katerega zapušča že dvor kitajski in drugi bogataši Tudi Kitajcem noče noben pomoči. Prosili so za posredovanje že Rusijo, Anglijo i. dr. a noben noče vtikati roke vmes. Z Japonci bi radi sklenili mir, ti pa ga drugače nočejo, nego pod posebnimi za nje vrlo ugodnimi pogoji, kar seveda Kitajcem ni všeč. Vendar je pa gotovo, da bodo Kitajci morali tako plesati, kakor bodo Japonci žvižgali. Na zmago jim še misliti ni več. Če Japonci morebiti ne bodo še prav kmalu prisililo Kitajcev do popolne obupnosti, vzrok bo le zima, ki prve nekoliko zadržuje pri nadaljnem prodiranji.

Obrtnija.

Kdo naj ima pravico jemati mero?

V.

Ako bodemo krojači in čevljarji pri pričakovani obrtni reformi tepeni, t. j. če se pravica jemati mero, za vso bodočnost postavno prizna trgovcem z obrtnimi izdelki, smo mi brez dvojbe prve žrtve; drugi obrti pa pridejo za nami. Privrženci manšesterskih načel so pri obrtni enketi storili jako prekanjen korak, da so to vprašanje generalizovali.

Žal da so mnogi izvedenci obviseli na limanicah liberalnih „junakov“ in da se še to v večji meri ni zgodilo, je zahvaliti dr. Luegerja, ki je kot član odsekov rešil, kar se je še rešiti dalo.

Da se o tem prepričamo, ni niti treba natančneje pregledovati debelega stenografičnega zapisnika, kajti že v prvi seji (stran 19) najdemo vprašanje o jemanji mere že generalizovano, in to so storili še izvedenci z naše strani. Tam se trdi, da bi, če se prepove jemati mero, „kar tretjino vseh trgovcev moralo zapreti“.

Kot jako označljiv vzgled se je navajal: „Osnuje na pr. kak odvetnik svojo pisarno, da gre k trgovcu s papirjem in ondu kupi vse pisalne potrebščine, mej drugimi da trgovcu s papirjem format onih knjig, ki imajo posebne črte (razstriranje) in reče: „Bodite tako dobri in dajte te knjige narediti“. Ko bi trgovec ne imel pravice prevzeti te naročbe, ker je po določeni meri, moral bi dotični odvetnik najprej kupiti papir, potem iti k rastriranju, na to k knjigovezu itd.

Drugi izvedenec (na strani 19) je pa vedel popolnoma točno, da pri vprašanji o meri ne gre za to in je rekel: „Tu se gre za oblačilo telesa; imenujmo otroko po pravem imenu. Zagotovim vam, da celo v kaki dunajski predmestni prodajalnici VI. ali VII. okraja trgovski pomočnik zna lepši obleči kakega človeka, ne da bi vzel mero, kot v provinciji kak krojaški mojster, ki ima dokaz sposobnosti. Ta mož — ime mu je Zimmermann — zasluži najglobokejši poklon provincijalnih krojaških mojstrov, in njegova izpoved je vredna, da se nanjo z vso pozornostjo ozira parlament. Pisec teh vrstic bil je že večkrat na Dunaji, ali vendar toliko stvari ne pozna, da bi mogel ugovarjati tako odličnemu znanju dunajskih predmestnih pomočnikov. Trdi pa, da v provincijah ni tako nadarjenih krojačev, in da bi v provinciji nobenemu trgovcu ne bilo treba zapreti, ako se jim prepove jemati mero. Da še več. V našem deželnem glavnem mestu so vsi trgovci podpisali celo peticijo glede prepovedi jemanja mere, in se vsi — izimši nekaj konfekcijonarjev — vjemajo z nami. Zahtevajo za svoj stan dokaz sposobnosti, kateri obrtnika izključujo od trgovine, ali so tudi toliko pravični, da nam prepuste izvrševanje obrta, kar gre nam. Če so razmere na Dunaji druge — prouzročene po duhovitih trgovskih pomočnikih — moremo vrejenje našega poslovnega bistva zahtevati od deželnih zastopov, in mislim, da noben poslanec iz kraljevin in dežel, ne bode glasoval za zakon, kateri bi v njegovi deželi ugonobil rokodelce v korist dunajskih trgovskih nadarjenih pomočnikov.

K sreči je pa tudi mesto Dunaj volilo poslance, ki se ne vjemajo z izvedencem Zimmermannom. Od poslednjih celo pričakujemo, da vprašanju o jemanji mere vzamejo oni generalni značaj. Imenujmo otroka po pravem imenu. Pri tej stvari pač ne gre za trgovca s papirjem, ki bode tudi potem, ako se prepove jemati mero, pri knjigovezu dal narediti knjige v kakeršni koli velikosti bode hotel, gre pred vsem le za prepoved jemati mero za telesno obleko, ki se ima narediti po meri.

Prizadevanje po pravici, obleko prodajati ne le narejeno temveč tudi provincijalne krojače prisiliti, da bodo služili velikemu kapitalu, je pravi povod, da so varuhi mogočnih manšesterskih konfekcijonarjev, z meglenimi frazami jeli to stvar mešati s propadom trgovine, da bi ljudi preslepili, da ne bi vedeli, zakaj se gre in jim odjeli najmastnejše kose.

Obleka je poleg hrane in stanovanja najglavnejša potreba za človeštvo. Če se posreči velikemu kapitalu, da bode tako monipolizoval izdelavo obleke, kakor je druge tovarniške panoge, če se z uničenjem samostojnosti rokodelskih producentov naredi prostor za kartele tovarnarjev za obleke, tudi „oblačilni krožki“ ne bodo izostali. Mezdni sužnji se takim zvezam velicega kapitala ne bodo mogli ustavljati in človeštvo bode glede na obleko velikemu kapitalu prisiljeno donašati davek. Ta smoter se pa drugače doseči ne da, če se trgovcem kot slugam velicih producentov prizna pravico jemati naročila po meri,

ker sicer pri posebnih svojstvih oblačilnih strok se tako monopol potom same trgovine ne bode dal doseči.

Priznanje pravice trgovcem, jemati mero bode poslednja postaja na trnjevi poti rokodelstva. Noben dokaz zmožnosti, noben mojsterski izpit potem več ne reši tega obrta. Žrebelj za krsto oblačilnega obrta, ki se je z odločitvijo upravnega sodišča že skoval, mora parlament le še zabiti, in konec je samostojnosti bodoče generacije!

Le še k koncu! Pisec teh vrst nima dosti upanja, da bi se rokodelskemu stanu priznala pravica. Veliki kapital s tisočerimi nitmi obvija vse naše gospodarsko življenje, je sila, proti kateri skoro ni upati, da zmaga boj sedanjega pokolenja. Naše narodne zastopnike tlačijo politične skrbi, za izvedenje gospodarskih reform v prid slabših jim nedostaje poguma pa tudi srca.

Naj se politični položaj zaobrne kakor koli, naj sedanje zakonodajalce zamene tudi drugo — jedva tolažbe ostaje rokodelskemu stanu. Bolj pa mačehinsko se ž njim ne more ravnati, kakor se ravno v dobi socijalnih reform. Sapienti sat!

Obrtnijske raznoterosti.

Udina imenuje se nov stroj za pranje in je jako priprosto narejen in jako po ceni. Poleg tega pa ima še to prednost, da perilo ne trpi, kakor pri druzih starših strojih. Ta stroj je narejen na načelu zračnega stiskanja in izsesavanja. Stroj ima posebno posodo, v katero se dene voda z milom in pa perilo. Aparat se pritiska in vzdiguje. S pritiskom na perilo se zrak v lijaku in zračnih celicah iztisne. Ker se pa ne more drugače umakniti, gre z milno vodo skozi perilo in pri tem vzame vso umazanost seboj. Poskusi s tem strojem so se dobro obnesli. Velja pa le kake 4 gld.

Steklene cevi v stavbene namene. Zadnji čas izdelujejo nektere šleške tovarne steklene cevi za kanalizacije in vodovode, ki bodo nadomestile sedanje železne, svinčene in beloprstene. Z zdravstvenega stališča se take cevi jako priporočajo.

Kit za peči. Kepa mastne gline se gnete z nekoliko mlekom in pivnim papirjem, dokler se pivni papir popolnoma stere in razdeli mej ilovico. Potem se pridene nekoliko soli, železnega vitrijola in mleka. Dobro je tudi, če se primeša nekoliko jajčnega beljaka in plove krede. Ta kit se mora takoj rabiti in je dober za sobne peči, ker ne odpade tako hitro, kakor kak drug kit.

Kmetijstvo.

Črtice o kmetijski kemiji.

Prst.

(Dalje.)

Za rodovitnost zemlje je tako imenovana črna prst največje važnosti. Snovi, iz katerih obstoji črna prst še niso popolnoma preiskane, ker je njih preiskava precej težavna. Silno težko jih je že izločiti iz druzih snovij, ker ne izhlapujejo, pa tudi ne kristalizuje, kar ste pa navadno glavna pripomočka za izločenje tvarin.

Po preiskavi se je dognalo, da so to neke kisline in njih spojine, ki nastajajo pri trohljenji in gnitji rastlinskih tvarin. Če rastline gnijejo pri dostopu zraka, nastajajo navadno razne spojine (soli) teh kislin, ob jednem pa uhaja ogljikova kislina. Če pa zrak nima dostopa, se pa narejajo le kisline in oglje. To se godi po močvirjih, kjer na ta način nastaja šota.

Črna prst je velicega pomena za rodovitnost zemlje. Ne le, da ima sama v sebi redilne snovij, temveč jako ugodno vpliva na druge snovi. Pospešuje raztopljivost in razkrojljivost nekaterih snovij, da jih potem korenine raznih rastlin morejo porabiti, ker bi jih sicer ne mogle. Zaradi tega črna prst povzdiguje rodovitnost kake zemlje, če tudi se ne more trditi, da bi pri ugodnih razmerah tudi drugačna zemlja ne mogla biti rodovitna.

Črnoprstene snovi rahljajo pregosto ilovnato prst in dajo zveznost peščeni. Zboljšujejo torej tla v fizičnem oziru. Zemlja, v kateri je primeren del črnoprstenih snovij, je dobra za pašnike, travnike, pa tudi za njive. Ker se v taki zemlji vedno razkrajajo snovi, je precej premenljiva. Najbolj stalna je, če je močno ilovnata. Ilovica ovira razkrajanje. Na tacih tleh posebno dobro vspevajo koruza, rž in pa okopovalne rastline.

Če tudi je črna prst tako velicega pomena za rodovitnost vsake zemlje, vendar sama na sebi še ne zadošča za rodovitnost. Če je sama, se v suši premeni v prah ter jo odnaša veter, v moči je pa blato. Če je taka zemlja mokra, rad rastlinam škoduje mraz, in zatorej ni za pridelovanje ozimine. Tem manj je črnoprstena zemlja rodovitna, tem manj jej je primešano druzih prstij. Če je taka zemlja še mokra, kakor je po močvirjih, ugaja večkrat le za kisle travnike in krmo, ki jo dobivamo s tacih travnikov, je dobra le bolj za konje.

Taka zemlja se zboljša, jako jo osušimo in pa navozimo raznih rudninskih snovij, apna, sipine, druge prsti in peska. Tako polagoma dobimo jako rodovitno zemljo, ki je dobra za travnike in njive.

Vsaka prst pa ima svojstva, da vsrkava nekatere snovi, katere so potem potrebne za rast rastlin in jih tako pridržuje v sebi in pa razkraja. Tako se je najprej spoznalo, da morska voda zgubi slan okus, ako se precedi skozi njivsko prst. Tudi gnojnica se sčisti, ako teče skozi prst. Večkrat prst snovij razkroji in obdrži le ona sestavino, ki imajo kako važnost za rast rastlin. Posebno prst vsrkuje in v sebi obdržava v hrano rastlinam kali, amonjak, fosforovo kislino in apno, torej spojine, ki so velike važnosti za rast rastlin. Če tudi sta kali in natron precej sorodna, vendar poslednjega prst tako ne pridržuje. Da nima prst te lastnosti, bi voda večkrat le prehitro redilne snovij odnesla v globoke zemeljske plasti, kjer bi ne mogle ničesa več koristiti rastlinam.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Poraba umetnega gnoja. Čilski soliter, žveplenokisli, amonjak, kajnit, karnalit, in druge gnojne soli naj se pred rabo dobro zmeljejo. Predno s takim gnojem potresaš, je dobro,

da razne vrste pomešaš. Pri tem je pa opomniti, da se Tomaževa žlindra, živo apno in lesni pepel ne more mešati s kalijevimi solmi in čilskim solitrom. Najbolje je pa če se Tomaževa žlindra, apno in pepel sami potresajo. Druga gnojlla se pa lahko pomešajo. Dobro je tudi umetnemu gnojilu primešati suhe, fine prsti. Tomaževo žlindro in kajnit je najboljše potresati jeseni ali po zimi.

Kako zdraviti ranjeno koleno konjem. Znano je, da je konj z golimi koleni manj vreden, posebno če je napaka vidna. Če je pa konj padel na kolena, pelji ga počasi v hlev, vlij dva škafa vode na rano, da jo dobro izmiješ, ne da bi jo kaj drgnil. Sedaj z mehko platneno cunjo lahno po sušiš rano. Na to naloži na rano za prst na debelo pavole, privezi jo s kosom flanele in vse to dobro priveži z usnjem. Sedaj pusti tri ali štiri dni počivati. Potem vzemi proč obvezo in pavolo, ne da bi se kaj pritaknil kraste, ki se je naredila. Kar se drži pavole, je ne trgaj proč. Pelji počasi konja na sprehod. Potem pa deni na koleno zopet pavole in jo z nova obvezi. V štirinajstih dneh odpade krasta, naredi se čez nova koža, ki ima novo dlako.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Zapustivši Stari Trg napotil sem se v prijetni družbi čč. gg. župnikov-prijateljev laščanskega in starotržkega proti Blokam. Mestice Lož videti, skozi katerega nas je peljal naš pot, me je že zdavnej mikalo. Nekako zasmehovalno se mi je včasih govorilo o njem, s čimer se vendar jaz nisem strinjal. Ni sicer videti mnogo velikih poslopij, hiše so bolj majhne, pa dovolj redno zidane ob cesti, ki vodi skozi. O Valvazorjevem času je bilo mestice opasano celo z zidovjem, (gl. XI. knjigo str. 325), grad vrh griča poleg njega pa je bila že takrat razvalina, in se še zdaj prav krepko vpira zobu časa. —

Pot od Loža proti Bloški Polici je samoten in napet; — ondi se loči na dvoje; — levi vodi proti Cirknici in Rakeku, desni se pa pospenja od tod naprej še dokaj bolj strmo proti Blokam. Prihoda tja gori sem se prav zelo veselil, ker me je že od mladostnih let mikalo, videti enkrat to visoko ležečo gôrsko planoto. V najbolj krepki dobi svojih let služboval je ondi kot duhovni pomočnik eden mojih največjih dobrotnikov, poznejši župnik v Železnikih, v. č. g. B. K., ki je kot zlatomašnik l. 1860 umrl. Mnogokrat mi je pripovedoval o težavnem ondotnem službovanji in o silno hudih zimah, ki imajo na bloškem površji baje svoj glavni stan in stalen dom. Dolga leta je deloval ondi kod župnik tudi moj součenec in dober prijatelj v. č. g. J. K., ki me je mnogokrat vabil, naj ga vendar enkrat obiščem. To prijateljstvo in tudi mojo iskreno željo sem tedaj spolnil ta dan (24. jun. 1884.) Obhajal je tisti dan ravno tudi svoj god. Mnogo njegovih in slučajno tudi nekaterih mojih dobrih prijateljev in znancev sešlo se je bilo na vezovanje, in preživil sem nekoliko tako prijetnih ur, kakor so enake človeku le redko odmerjene v življenji.

Ker me moj ljubi Janez nikakor ni pustil odhajati ta dan od sebe, podal sem se proti večeru v spremstvu tedanjega kaplana in sedajnega straškega župnika č. g. M. P. na bližje gričevje, kjer je po mnenju in ogibanju nekaterih zgodovinarjev stalo starodavno mesto Metlè (Metulum). Dotični kraj se nahaja precej visoko na griču, in tja grede ostala nama je podružna cerkev enacega imena k levi. Sledu kacega ozidja pač ni najti nikakega, vsaj za oko nestrokovnjaka ne, kar je v tem oziru moja malenkost. Taka preiskovanja so le za take, kakor je na pr. naš dobro-znani g. Jernej Pečnik, o katerem se vsled njegovih mnogih odkritij starodavnih grobov po naši deželi skoraj sme reči, da tri metre pod zemljo vidi.

Precej pozno sva se povrnila z mojim č. g. spremljevalcem nazaj na Bloke. Po Ave Mariji sem bil v ondotnem župnišči priča prizora, o katerem se je prejšnja leta po vsej našej deželi in tudi zunaj nje mnogo govorilo, in kar se ponavlja še dandanes vsaki večer, včasih tudi še večkrat na dan, in sicer naš čas ne ravno več na Blokah, vendar pa ne daleč proč od tam. Mnogi čč. gg. duhovniki, vmes tudi visoki cerkveni dostojanstveniki, skušeni zdravniki, mnogo občinstva visokega in nizkega stanu opazovalo in presojevalo je že omenjene redke prizore, ter izrekli se po svojih mislih in razsodbah o tem. Jaz za svojo osebo rečem, da sem jih opazoval z začudenjem in najdel v njih kaj nadnaravnega. Mogoče, da bo še le prihodnjost to stvar in zadevo bolj natanko pojasnila, ter imela o tem zadnjo besedo!

Naj dostavim še to, da se tudi bloška fara prišteva med najstarejše na Notranjskem. Njeni pričetek se stavlja v letu 1366. Za čase Valvazorja štela je 17 podružnic. Imenovani kronist piše v svoji VIII knjigi str. 784. prav mikavno o slovečem sejmu, ki je bil o tedanjih časih o sv. Mihaelu na Blokah skozi 3 dni, in je privabil na tisoče ljudstva raznih narodnostij ondi skupaj. — Ne morem si kaj, da bi ne omenjal še enkrat mojega pokojnega součenca in župnika bloškega č. g. J. K. Mnogo se je namreč trudil za olepšavo ondotnih cerkvá, zlasti pa farne cerkve. Med drugim bo prekrasni in dragoceni kamniti veliki altar sv. Mihaela delal čast preblagemu pokojniku in Bločanom dotlej, dokler bo stal.

Naslednje jutro pospremil me je bil prijazni č. g. kaplan M. P. celo doli v Vel. Lašče, (za kar mu tu še enkrat mojo toplo zahvalo izrekam). Konec bloškega površja vozila sva se čez strahovito strmi in visoki Lužarski klanec doli v vel. laško okolico, kar me je še le prav natančno poučilo, kako visoko da leži bloška gorska planota. Zanimal pa me je pohod teh krajev tem bolj, ker so se po vsej tej okolici vršili l. 1813. tako rekoč zadnji prizori krvave žaloigre avstro-francoskih vojska, ki so pretresale vso Evropo konec prejšnega in v začetku sedajnega stoletja. Tla teh krajev so bila tedaj obilno napojene s krvjo zvestih sinov naše slavne Avstrije. Nikakor se sicer ne prištevam med vojaške strokovnjake, a nekaj

pa vendar moram le odobravati pri sedanjem višjem vojnem vodstvu, to namreč, da pusti zvrševati ravno po naših krajih zlasti v poslednjih letih jesenske bojne vaje. Svet je naše čase pač prav prečudno pobarvan, in kedo ve, kaj vse nam skriva še prihodnjost. Moja malenkost sicer ne simpatizuje z Mladočehi, ter ne spodtikuje se nad trodržavno zvezo, — če pa premislimo, kako lačno škilijo Italijani vedno in vedno sem čez veliko lužo na neodrešene: Trst, Istro, Dalmacijo in Laško-Tirolsko, — kako so si celo našega Triglava že prekrstili v „Tre corno“, lahko bi rekli po znanem reku: „Graeca fides, nulla fides“, tudi „Italia fides, nulla fides“, (kakor tudi za Pruse: „Preusen Treu“, keine Treu“.) [Po naše bi se to reklo: Italijanska zvestoba, — Pruska zvestoba, — nikaka zvestoba!]*) Kdor ne veruje, bere naj zgodovino, ali pa ozre naj se le malo nazaj v preteklost. In če bi prišlo kedaj v resnici do vojske z Italijo, ne varujejo naše kranjske dežele kakor na pr. sosedno Koroško trdnjave na Predilu in Naborjetu, ampak ona je malo da ne po vseh straneh odprta sovražnemu navalu; braniti bi jo morala po teh krajih le prsa naših hrabrih junakov-vojakov. Orožne vaje po teh krajih so toraj jako praktične, potrebne, koristne, ona so prava vojskina šola. Spominjam se na leta 1848. in 1849. nazaj, ko mi je nekdo rekel: Zmage slavnega Radeckega na bojiščih italijanskih je to dokaj polajševalo, ker je on po dotičnih krajih izvajal že poprej orožne vaje, in so mu bili svet (Terrain) in kraji dobro znani. Se ve, da je poleg dobrega vodstva zmage privojevala hrabrost naše vrle armade, vsekako pa je dobro, ako vojskovodja pozna dobro kraje, na katerih ima izvesti svoj krvavi posel. Toraj so orožne vaje, ako stanejo tudi skope novce, vendar le dobra šola za čas sile. (Konec sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Rubinstein. V Peterburgu je te dni umrl jeden najslavnejših skladateljev sedanjega časa Rubinstein. Njegove koncertne skladbe vživajo svetovno slavo

Tič ki najdalje leta. Po opazovanji francoskega prirodoslovca J. Lancastra, ki je živel pet let na zahodnem obrežji Floride, je mej vsem tiči v letanji najvstrajnejši fregatni tič, ki mora sedem dnij neprenehoma letati v zraku, ne da bi se kam usedel Ta tič le malo maha z peruti, naj tudi s hitrostjo 160 *km* v jedni uri leti. Z razprostrtimi perutmi meri 4 metre. Albatros je večji od fregatnega tiča in tudi dobro leta, ali vendar se prej utrudi. Razprostrte peruti merijo pet metrov. Ta tič se pa pri petdnevnem letanji že utrudi in na morji usede na kako ladijo, če se nima kam drugam, da se odpočije.

*) Iz besed: „Italijanska zvestoba, nikaka zvestoba“, posnamemo, da gosp. pisalec Italijane kot take spozna, kakor jih mora spoznati vsaki razumnik. Koliko še naši domači avstrijski rojenjaki — Lahi marajo za Avstrijo, akoravno jih ona nekako pestuje, so dovolj jasno pokazali nedavni škandali v Piranu in po drugih isterskih mestih. Bog ne daj, da bi bili počenjali Slovani kaj tacega: — gorje in pregorje jim! Kot veleizdajalci bi se bili pokorili na leta in leta po težkih ječah. O obsodbah razgrajačev Italijanov pa bomo javaljne kaj brali. Opravičeno se tedaj sme vprašati: Ravnopravnost! — kje si? — Uredništvo.

Novice.

— **Goriška slovenska šola.** V seji dne 15. t. m. se je goriški občinski zastop bavil z ukazom naučnega ministerstva, da mora ustanoviti slovensko ljudsko šolo v Gorici in sklenil proti temu ukazu pritožiti se na upravno sodišče. Na galeriji mestne dvorane se je tem povodom zbralo večje število Slovencev, ki so ukaz naučnega ministerstva in sklep občinskega zastopa sprejeli s klici: „Živeli Slovenci“. Ta povsem nedolžna demonstracija je močno razjarila laške občinske odbornike, v prvi vrsti župana dr. Venuttija, ki je to demonstracijo dal v zapisnik zabeležiti. Znani so vsem demonstrativni in hrupni pojavi galerijskih obiskovalcev v mestnem zboru tržaškem in kaj se tem rogovileženi zgodi, župan jih rahlo posvari, češ, da to mora storiti, sicer pa lahko i še nadalje demonstrujejo. Prav v tem smislu so o navedeni goriški demonstraciji poročali vsi laški in nemški listi, obsojajoč predrznost Slovencev, dočim o demonstrativnih jednakih pojavih Italijanov ali Nemcev molčijo, ali pa jih naravnost odobrujejo Gospoda naj bo le pomirjena, še na vse kaj druzega se bode mogla privaditi. Slovenec neče biti več samo hlapec, temveč hoče slednjič enkrat postati gospodar na svoji zemlji.

— **Grofu Alfredu Coroniniju,** državnemu poslancu goriškemu, so prišedšemu dne 18 t. m. iz Dunaja v Gorico priredili goriški Slovenci veliko ovacijo za zasluge, katere si je stekel s svojim možatim potegovanjem v državnem zboru o zadevi dvojezičnih napisov na Primorskem. Zbralo se je na kolodvoru do dve sto Slovencev, ki so z urnebesnimi živioklici sprejeli neustrašnega svojega zastopnika. Prav je tako, da Slovenec, tudi vnanje pokaže, da živi.

— **Narodnemu domu** v Ljubljani je volil sto gld. minolo nedeljo v Ljubljani umrli trgovski agent gosp. Jan. Hartmann, rodom češki Nemec

— **Št. jakobsko-trnovska ženska podružnica** sv. Cirila in Metoda je imela minolo nedeljo pri „Lloydu“ svoje letno zborovanjo. Iz poročil posnamemo, da ima podružnica sedaj 320 članov. Dohodkov je bilo minolo leto po odbitju stroškov 635 gld. 90 kr, kateri so se oddali glavni družbi. Zares plodonosno delovanje! Da bi pač vsaka podružnica vsaj približno tako marljivo delovala, potem bi vodstvo vse drugače moglo vršiti dano si nalogo. Skušajte vse podružnice posnemati to uzorno žensko podružnico!

— **Shod zaupnih mož,** ki pa se ima vršiti dne 29. t. m. z redutni dvorani v Ljubljani, obeta biti mnogobrojno obiskan Da bi ta shod pač imel zaželjeni vspeh in bi združil zopet vse rodoljube k skupnemu delovanju v prospeh koristij in sreče slovenskega naroda!

— **Kamniška železnica** pride tudi v državno last. Minole dni so imeli delničarji sejo in sklenili ustreči vladi, ki je pripravljena na podlagi zakona iz l. 1883. podržaviti železnico,

— **Po dolenjski železnici** se je meseca oktobra t. l. vozilo 27.869 osob in se prepeljalo 12.850 ton blaga. Dohodkov je bilo pri osobnem prometu 13 721 gld. pri tovornem 32.449 gld., skupaj torej 46 170 gld. Od 1. januvarija do 31. oktobra 1894. znašajo vsi dohodki 423.807 gld.

— **Posojilnica v Kranjski gori,** zadruga z neomejeno zavezo, prične poslovati z novim letom.

— **Javne dražbe surovih kož, usnja in strojiva** se bodo pričele prirejati v c kr. skladiščih v Trstu. Te dražbe se bodo vršile vsako prvo sredo v meseci. Prva dražba bo dne 5. decembra t. l. v borznem poslopji v Trstu. Natančnosti o tej dražbi mogo se poizvedeti tudi v pisarni trgovske in obrtniške zbornice.

— **Celjska gimnazija.** Poslanec Miha Vošnjak in tovariši interpelovali so v državnem zboru učnega ministra notranjih stvarij, če je celjski okrajni glavar bil pooblaščen izjavljati, da se dvojezična gimnazija ne osnuje v Celji, in jo ponujati Zalčanom in Št. Jurčanom in s tem begati prebivalstvo. — Pri tem naj omenimo, da se nam zdi, da vlada nima resne volje osnovati dvojezične gimnazije niti v Celji, niti v Žalci, ne kje drugje. S tem, da se gimnazija ponuja raznim krajem, se hoče le zasejati razpor o tej stvari. Oblastva bi pa imela lepo priložnost stvar zavleči z raznimi poizvedovanji, kateri kraj bi bil ugodnejši.

— **Istersko vprašanje.** Zadnjo soboto so imeli vseučiliščniki v Rimn shod, v katerem so razpravljali o isterskih dogodkih. Klicalo se je pri tem: „Pogin Avstriji!“ Sklenili so revolucijo: „Rimski dijaki odgovarjajo na izzivanje Avstrije: Živel Oberdank!“ Taki dogodki bi pač morali odpreti oči odločilnim krogom na Dunaji, da italijansko ravnanje v Istri ni tako nedolžno, ker se vrši le po nalogu in pa želji nekih krogov v italijanski kraljevini.

— **Občinsk zastop v Buzetu.** Vest o razpustu občinskega zastopa v Buzetn — v Istri, se ne potrjuje.

— **Divjega kozla** so vjeli v Ljubljanici pri Zalogu. Hotel je preplavati Ljubljanico, kar ga opazijo delavci v bližnjem kamnolomu. Pristopili so, mu zaprli pot in živega v vodi vjeli, ter oddali lastniku lova gosp. F. M. Regoršeku v Ljubljani.

— **Na semenj sv. Elizabete v Ljubljani** se je prignalo 912 konj in volov, 559 krav, 68 telet, skupaj 1539 glav. Kupčija je bila posebno za pitano živino dobra, katero so dobro plačevali domači mesarji.

— **Utopljenca** so potegnili minoli torek pri udmadski tovarni iz Ljubljanice. Nesrečnež je 31letni pomočni uradnik južne železnice Karol Murmayer, katerega so pogrešali že od 30. okrobra t. l. Kako je zašel v Ljubljanico, se ne ve.

— **Mrtvega** s prestreljeno glavo so našli v gozdu kočarja Činkeljna iz Kočevskih Grčaric. Ne ve se, se je li sam ustrelil, ali ga je kdo drugi. Nesrečnež je nabiral po gozdu dračje.

— **Žepnega tatu** Janeza Abramoviča so prijeli mestni redarji dne 17. t. m. Našli so pri njem več ukradenih mošnjic z denarjem.

— **Poštni voz napal** je na cesti mej Logatcem in Godovičem dne 11. t. m. neznan človek. Ustrelil je na hlapca, katerega pa ni ranil, na kar je ta urno pognal konje in ubežal zločincu. Tudi sicer ni lopov poškodoval voza, v katerem slučajno ni bilo nobenega potnika. Napadalec mora biti 15 do 30 let star in po govoru in vnanjosti soditi kak italijanski delavec.

— **Človeški kostenjak** našel je neki delavec v kamnolomu pri Okroglem nad Kranjem. Kostenjak moral je biti ondi že kakih 20 let zakopan, a ne ve pa nobeden povedati kako in kaj.

— **Sumljivega človeka** z imenom Matevž Lumbar iz Finkovega prijeli so minoli pondeljek na ljubljanskem južnem kolodvoru, ko se je ravno hotel odpeljati s poštnim vlakom. Našli so pri njem več denarja in potni list za Ameriko. Lumbar je na sumu, da je v velikolaškem okraji nekoga umoril. Izročil so ga sodišču.

— **Grozna nesreča v Reki.** V Reki sedaj zidajo velikansko guvernersko palačo. V torek sta se tej stavbi zgrušila dva stebra, ki držita obok. Pokopalo je 20 delavcev, izmej katerih je 8 mrtvih, 12 pa hudo poškodovanih.

— **Morilec svoje ljubice.** V Trstu obsodili so te dni v osemletno ječo Antona Fadića, ki je umoril svojo ljubico vdovo Josefino Appolonio. On je ugovarjal, da je ni mislil ubiti, temveč hudo poškodovati. Porotniki so potrdili samo uboj.

— **Nesreča v čistilnici petroleja v Bosni.** V Bosenskem Brodu se je razletel parni kotel in je oparil sedem oseb. Kotel je bil morda preslab.

— **Iz Trsta** se nam piše: Ogenj je nastal v skladišči tvrdke Classing in drugovi. Vnelo se je več zabojov gob pripravljenih za odpošiljatev. Ogenj so hitro pogasili. Škode je par tisoč goldinarjev. — Zidar Kralj je padel pet metrov visoko in se poškodoval na glavi in desno roko zlomil. — 44letnega konjskega hlapca je tako brcnil konj, da mu je zlomil desno ključnico. — Trgovcu Gresariju je ukradla njegova dekla iz miznice 500 gld. — Nedavno so obsodili v šestmesečno ječo mestnega policista Šuligoja, ki je grdo ravnal s svojo ženo. Večkrat jo je ranil z nožem iz ljubosumnosti. Višje deželno sodišče je kazen povišalo v štirinajstmesečno ječo.

Anarhisti

nekoliko mirujejo poslednji čas, morda se pripravljajo na kako večje delo. Na to kaže to, da je z neke vojne ladije, ki je peljala v Cagliari dinamit, 80 kilo dinamita ukradenega. Da so anarhisti dinamit ukrali, skoro ni nobene dvojbe.

V Antwerpenu je sedaj štrajk brusilcev diamantov. Dne 11. t. m. je na tisoče delavcev hodilo po ulicah in klicalo: „Smrt tovarnarjem in dinamit za izreševalce“. Policija jih je več zaprla.

V Nemčiji hoče novi državni kancelar odločneje stopiti anarhistom na prste, nego je Crispi. Seveda se je bati, da pri tem zadenejo tudi druge stranke. Pred vsem se hočejo poostriti določbe kazenskega zakona, ki govore o hujskanji in proslavljanji državi nevarnih dejanj. Ti paragrafi bodo pa jako raztegljivi, zaradi tega pa se mnoge stranke pomišljajo, bi li glasovale za poostrenje, kajti kdo ve, če novi kancelar ne bode po Bismarckovem receptu proglašal vsacega za sovražnika države, kdor mu ne bode ugajal.

Čitatelji „Novic“ se morda še spominjajo napada španjskih anarhistov v Licejskem gledališču v Barcelonu, ko je bilo mnogo ljudij poškodovanih. Te dni so usmrtili Salvadorja, ki je tedaj vrgel bombo. Pogumno je stopal na morišče. Najmanjšega kesanja ni kazal. Predno so ga usmrtili, je še zaklical „Živela anarhija!“ in naposled je pa zapel še neko anarhistično pesem.

V Ameriki so pa anarhisti jeli delati s požiganjem. Ne le v Savaniji, temveč tudi v Novem Orleansu zažgali so veliko zalogo pavole. Razpisane so velike nagrade za vjetev zločincev, kar pa menda ne bode dosti pomagalo. Škoda se sme ceniti na milijone. Ker so se požiganja vršila skoraj hkratu na raznih krajih, si moramo misliti, da imamo takoj opraviti z dobro organizovano družbo zločincev.

Potresi.

Koncem minolega in začetkom tega tedna so bili hudi potresi na Južnem Laškem in na Sicíliji, ki so še povečali tamošnjo bedo.

V Mesini so pri potresu hiše dobile velike razpoke. Ljudje so bežali iz hiš. Najhuje je poškodovana ječa.

Jetnike so morali spraviti na dvorišče, kjer so jih stražili. Jetniki so jo pa skušali pobegniti in pri občnem strahu ni dosti manjkalo, da se jim to ni posrečilo. Pri nekaterih hišah in cerkvah so se odkršili prizidki. Jeden tak prizidek je pal na nekega cerkovnika in ga ubil. Tri osebe so pa bile pri tem nevarno poškodovane. Svetilnega stolpa gorenji del se je porušil.

Prestrašeni trgovci zaprli so vse prodajalnice in ustavil se je ves promet. Nekaj časa ni bilo mogoče kupiti najpotrebnejših stvarij. V Italiji je pa taka previdnost potrebna, ker sicer bi ob občni zmešnjavi nekateri ljudje močno krali.

Ravno tako je potres v Reggiu poškodoval mnogo poslopij, zlasti sodnijsko poslopje. Jetniki so v strahu hoteli s silo vdreti iz ječe in so zatorej morali straže podvojiti. Ko je nastala nevarnost, da se sodnje poslopje podere, se je sodišče preselilo v neko nepokrito telovadnico, kaznjence spravili so pa na vojne ladije. Hudo poškodovano je tudi prefektursko poslopje, mestna hiša, poslopje finančnih uradov, pošta in brzojavno poslopje. Vse ta poslopja se bodo najbrž morala podreti.

V Bagnari je potres tako poškodoval hiše, da se bodo mnoge gotovo podrle. Šest ljudij je ubitih in več pa močno poškodovanih.

V Stromboboliju so tudi skoro vse hiše dobile razpoke in zvonik je močno poškodovan, tako da se je bati, da se podere.

Hudo je potres opustošil Semimaro. Skoro vse hiše so se kar zrušile. Trinajst ljudij je ubitih, nad 200 pa ranjenih. Tudi pokopališče je potres popolnoma opustošil. Grobni križi leže semtertja, da je grozen pogled. Ljudje so močno prestrašeni.

Palmi in pa vasi okrog tega mesta so vse grozno razrušene. V mestu je sedem ljudij mrtvih in nad 300 poškodovanih. Petnajst hiš se je podrlo in kacih 300 je pa tako poškodovanih, da se še same podro, ali jih bodo pa morali podreti. Vsa stanovanja so opustošena in bivanje v njih ni mogoče. Škode je samo pri hišah dva milijona frankov, ako se tudi hišna oprava ne računa, ki je tudi vsa porušena.

V Milazzu je tudi potres napravil veliko škode. Ravno tako se poroča o potresu iz Sant Evfemije, Terranuove, Barritierija in Sv. Ane, iz Malochia in Prokopa.

V poslednjem mestu je potres bil najhuji. Podrla se je cerkev in mnogo zasebnih hiš. Mnogo ljudij je podsutih pod razvalinami. Kacih 200 so že mrtvih izvlekli, pa jih je še več podsutih. Koliko je ranjenih, to se dosedaj ni dalo določiti ali jih je več sto.

Tudi mesto Carnitello je mnogo trpelo. Podrlo se je mnogo poslopij, mej njimi mnogo tovarn. Delavci so zgubili delo in mej njimi vlada veliko obupnost.

Potresi se še vedno ponavljajo, prebivalstvo je grozno prestrašeno. Prebiva pod milim nebom, v šotorih, železniških vagonih in na ladijah.

V razne kraie so se poslali vojaki, da razgrebajo podrte hiše in vlačijo ven podsute ljudi, ki so seveda največ že mrtvi.

Pri Bagneri se je moral ustaviti vlak, ker se je zemlja globoko ugreznila, tako da je bila daljša vožnja nemogoča.

Vlada je že poslala mnogo denarja v pomoč poškodovancem. Posebni komisar državni podtajnik v ministerstvu notranjih stvarij poslal se je na poškodovane kraje, da bode vodil poizvedovanja škode.

Ognjenik Etna je začel bljuvati in je najbrž v zvezi s temi potresi.

— **Samomor mlade dame.** V Trebinji se je ustrelila z revolverjem neka jako lepa dama iz neke plemenite hrvaške rodbine. Krivi samomoru so rodbinski razpori.

— **Veliki goljufi.** V januvariji bode na Dunaju obravnava proti Šapiri in tovarišem, ko so po raznih evropskih državah več ljudij osleparili s tem, da jim preskrbe za malo ceno dobro ponarejenih denarjev. Mi smo o svojem času poročali o teh sleparijah. Preiskava se je na dolgo vlekla, ker je bilo potrebno dopisovanje z raznimi evropskimi deželami s Francijo, Nemčijo, Anglijo, Rusijo in Belgijo, koder so ti poštenoviči bili razširili svoje obširno delovanje. Velika težava je bila izvedeti za poškodovane, ker se niso marali oglasiti, boječ se, da bi sami ne bili kaznovani.

— **Obsojena kapitana.** Sodišče je obsodilo v štirimesečno ječo kapitana ladij „Columbia“ in „Vladimir“, ki sta po neprevidnosti vkupe zadela z ladijami in se je poslednja potopila. Civilnim tožnikom se je priznalo 275.000 goldinarjev odškodnine.

— **Obsojen avstrijski častnik.** Sodišče v Stettinu je obsodilo v šestmesečno ječo avstrijskega pijonirskega častnika, ki je v septembru jo pobegnil od vojakov in na potu v Ameriko v Nemčiji izvršil več goljufij.

— **Umor sodnika.** Dne 14. t. m. je v Nachwillu v Ameriki bivši sodnijski pisar Whitwarth prišel v sodno dvorano in ustrelil sodnika Allisona in sam sebe. To je baje maščevanje zaradi neke krivičnosti.

— **Blaznec v verigah.** V Hadhazu našli so v nekem hlevu k jaslim priklenjenega kmetskega sina Emeriha Vörösa. Kakor se je pokazalo je ta z mladega zblaznel. Ker je marsikako neumnost napravil, je župan naročil očetu, naj ga kam zapre, da ne požge ali koga ubije. V blaznico ga odpošiljati ne morejo, ker to preveč stane. Kmet ga je v hlevu k jaslim priklenil, kjer ga je imel zaprtega sedem let.

— **Morilec žensk.** Na Tirolskem je bilo v kratkem umorjeno več žensk. Zaprli so zidarja Josipa Mayrja, ki je že priznal, da je on morilec.

— **Samomor.** V Genui se je umoril gledališki igralec Falkoni, jeden najboljših italijanskih komikov, zaradi nesrečne ljubezni.

— **Čudni ptiči.** V Argau na Švici je neki lekarničar nalovil vrabcev in jih raznovrstno pobarval, ter izpustil. Časopisi so kmalu potem prinesli poročila o čudnih ptičih in učenjaki so se belili glave, od kod bi bili lepo pisani ptiči prileteli, dokler ni povedal lekarničar, kaj je naredil.

— **Roparsk napad na železnici.** Srbskega trgovca Janića so na potu domu iz Budimpešte, kjer je prodal za 12.000 gld. prascev oropali trije doslej neznani zločinci in njegovo truplo vrgli skozi okna vagona.

— **Nezvest pismonoša.** V Perchtolsdorfu na Dolenjem Avstrijskem je pismonoša poneveril pismo s 400 gld. in jo pobegnil.

— **Železniški nasip** se je usadil blizu postaje Waldenkirchen-Adlwang, ker ga je izpodmočila voda. Nekaj minut potem bi bil moral iti osebni vlak, ali so ga k sreči ustavili. Šine vise v zraku. Nasip je pa popolnoma zginil v strugi poleg železnice tekočega potoka.

— **Dve ladiji** sta vkupe trčili pri Železnih vratih. Jedna se je potopila. Vse moštvo razen kurjača se je rešilo.

— **Trčila** sta vkupe dva vlaka pri Leinhausenu na Hamoveranskem. Osem tovornih vagonov je hudo poškodovanih. Jeden vagon je kar vrglo s šin. Tir se je pretrgal. Več ljudij se je poškodovalo.

— **Kamni na šinah.** Na železnici Krakov-Mislovice hoteli se nekaterniki ustaviti vlak s tem, da so navalili velike kamne na šine. Strojevodja je pa pravočasno opazil ovire in vlak ustavil. Več sumljivih oseb so že zaprli.

— **Umor nune.** V Rimu so zaprli dne 15. t m. Josipa Romanellija, kateri je umoril neko sestro usmiljenko. Izpovedal je, da je napad veljal prav za prav profesorju Balloriju. Rekel je, kadar bode zopet prost, umoril bode dr. Bondyja in bolniškega stražnika Bianchija. Ljudstvo je bilo na morilca silno razkačeno in ga skušalo iztrgati policiji in ubiti.

Ravnokar je izšla v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani

Velika in Mala

PRATIKA

za navadno leto

1895.

☞ **Samo tista je prava J. Blasnikova Pratika, ki ima na prvi strani podobo sv. Jožefa, kot uradno potrjeno varstveno znamko.**

Jubilejske ustanove.

Podpisana zbornica razpisuje za leto 1894. **osem cesar Frančišek-Jožefovih ustanov po 25 gld. za onemogle obrtnike** vojvodine Kranjske.

Prošnje naj se vpošljejo zbornici **do 25. novembra t. l.** in priloži naj se jim od župnijskega in občinskega urada potrjeno dokazilo, da je prositelj kaki obrt samostojno (na svojo roko) izvrševal, da zdaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog. (3)

V Ljubljani, 5. novembra 1894.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 14. nov. 1894. Pšenica gld. 7·50 kr., rž gld. 5·50 kr., ječmen gld. 5·50 kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 7·50 kr., proso gld. 6·50 kr., turšica gld. 7·25 kr., ječa gld. 10·— kr., grah gld. 10.— kr., fižol gld. 9.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 21. nov. t. l.: 85, 47, 90, 81, 15.

Na Dunaji dne 17. nov. t. l.: 61, 38, 87, 7, 52

V Gradci dne 17. nov. t. l.: 45, 81, 21, 18, 88.

Prve vrste namiznih rakov,

znani kot najboljši, pošilja zagotovljeno žive, v poštnih torbicah $4^1/_2$ *kg* prosto proti povzetju. 100 komadov lepih rakov za juho za 3 gld.; 60 komadov velikanov-rakov z dvema debelimi-mastnimi ščipalnicami 3 gld. 70 kr.; 40 komadov rakov prve vrste (solo) 5 gld.; in 32 najprve vrste (hochsolo) rakov, izbrani, 5 gld. 25 kr., razpošilja:

Freudmann & Comp.

prva mejnarodna tvrdka v (20)

Stanislavu, Galicija. (Stanislau, Galizien.)

Marijaceljske kapljice za želodec,

izgotovljene v lekarni pri „angelu varhu“

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (41)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr.
dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: Avgust Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.